

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.3.28>

GENEZA MIĘDZYNARODOWEJ WSPÓLPRACY PRAWNEJ PAŃSTW W ZAKRESIE ZAPOBIEGANIA PRZESTĘPCZOŚCI

Dariya Vitiuk

*kandydat nauk prawnych, docent,
docent Katedry Dyscyplin Teoretyczno-Prawnych
Państwowego Uniwersytetu Podatkowego (Irpeń, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-3457-9984
e-mail: dashastarosta@ukr.net*

Adnotacja. Artykuł bada problematykę genezy kluczowych punktów współpracy głównych państw świata w kwestii zapobiegania przestępczości. Analiza poglądów naukowych czołowych naukowców na ten temat jest przeprowadzana równoległe z przepisami o charakterze międzynarodowym. Sformułowano główne sposoby współpracy państw w zapobieganiu przestępczości i przeprowadzono analizę ich specyfiki. Przedstawiono charakterystykę głównych dróg współpracy państw w zapobieganiu przestępczości, a mianowicie: współpracę państw w dochodzeniu postępowań karnych (w tym ekstradycji), która jest uregulowana normami prawa międzynarodowego; ustanowienie norm regulujących kwestie odpowiedzialności karnej o charakterze międzynarodowym w przypadku naruszenia przepisów prawa międzynarodowego przez określone osoby; opracowanie międzynarodowych standardów prawnych w zakresie zapobiegania przestępczości; określono główne kierunki zapobiegania międzynarodowym przestępstwom z uwzględnieniem osiągnięć postępu naukowego i technologicznego.

Słowa kluczowe: Zapobieganie, współpraca międzynarodowa, przestępczość, standardy.

THE GENESIS OF INTERNATIONAL LEGAL COOPERATION OF STATES IN CRIME PREVENTION

Dariya Vitiuk

*Candidate of Juridical Science (Ph. D.), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Theoretical and Legal Disciplines
State Tax University (Irpın, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-3457-9984
e-mail: dashastarosta@ukr.net*

Abstract. The article examines the problems of the genesis of the key points of cooperation of the leading states of the world in the issue of crime prevention. An analysis of the scientific views of leading scientists on this issue was carried out in parallel with normative and legal acts of an international nature. The main ways of state cooperation in crime prevention are formulated and their specifics are analyzed. The main ways of state cooperation in crime prevention are characterized, namely: state cooperation in the investigation of criminal proceedings (including extradition), which is regulated by the norms of international law; consolidation of norms governing issues of criminal responsibility of an international nature in case of violations of the provisions of international law by specific persons; development of international legal standards in the issue of crime prevention; the main directions of prevention of international criminal offenses are determined, taking into account the achievements of scientific and technical progress.

Keywords: prevention, international cooperation, crime, standards.

ГЕНЕЗИС МІЖНАРОДНОГО ПРАВОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЕРЖАВ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИННОСТІ

Дарія Вітюк

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теоретико-правових дисциплін
Державного податкового університету (Ірпін, Україна)
ORCID ID: 0000-0002-3457-9984
e-mail: dashastarosta@ukr.net*

Анотація. У статті досліджуються проблеми генезису ключових моментів співробітництва провідних держав світу у питанні запобігання злочинності. Проведено аналіз наукових поглядів провідних вчених щодо даного питання паралельно із нормативно-правовими актами міжнародного характеру. Сформульовано головні шляхи співробітництва держав у запобіганні злочинності та проведено аналіз їх специфіки. Проведено характеристику основних шляхів співробітництва держав у запобіганні злочинності, а саме: співпраця держав при розслідуванні кримінальних проваджень (в тому числі щодо екстрадиції), що врегульована нормами міжнародного права; закри-

плення норм, що регулюють питання кримінальної відповідальності міжнародного характеру у разі порушення приписів міжнародного права конкретними особами; розробка міжнародно-правових стандартів у питанні запобігання злочинності; визначено основні напрямки запобігання міжнародним кримінальним правопорушенням із врахуванням досягнень науково-технічного прогресу.

Ключові слова: запобігання, міжнародне співробітництво, злочинність, стандарти.

Вступ. Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена тим, що будь-яке державотворення, визначаючи протиправність дій, посилює боротьбу зі злочинністю. Однак людству здавна відомі злочини, які виходять за кордони держави, таким чином посягаючи на безпеку як декількох держав зокрема, так і на міжнародну безпеку всього людства в цілому. Дана проблема і визначила потребу в об'єднанні зусиль держав по запобіганню таким злочинам. У зв'язку з цим і виникає необхідність у науковому дослідженні проблем становлення і розвитку основних напрямків міжнародно-правового співробітництва у запобіганні злочинності для використання цього досвіду в сучасних умовах.

Основна частина. Головною метою написання цієї статті є спроба комплексного наукового дослідження проблем становлення і розвитку основних напрямків міжнародно-правового співробітництва у запобіганні злочинності, аналіз доктринальних підходів вчених і норм міжнародних договорів у цій сфері, виокремлення основних напрямків міжнародно-правового співробітництва у запобіганні злочинності, обґрунтування їх специфіки.

Матеріали та методи дослідження. При аналізі історико-правових проблем міжнародного запобігання злочинності використовувалися такі методи: формально-правовий, порівняльно-правовий, історико-правовий, аналіз судової практики, дані Офісу Генерального прокурора.

Теоретичною основою даної статті стали сучасні наукові розробки вітчизняних та зарубіжних вчених щодо застосування запобіжних заходів до учасників кримінального провадження, напрями вдосконалення законодавства з цього питання та правозастосовна практика.

Для формування висновків використано метод синтезу та узагальнення.

Результати та їх обговорення. Варто зауважити, що ще в глибокій давнині з'явилися міжнародні аспекти боротьби з кримінальними правопорушеннями. З моменту виникнення міжнародного права зародився інститут видачі злочинців, який в процесі історичного розвитку зазнав суттєвих змін.

Якщо особа, що вчинила злочин на території однієї держави, переховується на території іншої держави, необхідним було співробітництво цих держав. У радянській науці міжнародного права обґрунтовано визнано, що видачу розглядають як акт правової допомоги (Галенская, 1968: 20). Під видачею злочинців розуміють «заснований на міжнародних договорах та загально визнаних принципах міжнародного права акт правової допомоги, що полягає у передачі обвинуваченого або засудженого державою, на території якої він знаходиться, тій державі, яка вимагає таку видачу, державі, на території якої особа вчинила злочин або громадянином якої вона є, або державі, що потерпіла від злочину, для притягнення її до кримінальної відповідальності або для звернення вироку до виконання (Валеев, 1976: 28).

Відповідно, правова допомога одній державі іншій є першим напрямом співпраці держав у запобіганні і боротьбі зі злочинністю. У сучасних умовах, крім видачі злочинців, договори про правову допомогу по кримінальним провадженням передбачають проведення розшукових і слідчих дій на території однієї держави за дорученням іншої держави (Договори про надання правової допомоги по цивільним, сімейним і кримінальним справам, укладені СРСР з іншими соціалістичними державами, 1973).

З кінця XVIII століття держави стали укладати багатосторонні договори про боротьбу з окремими видами кримінальних правопорушень, що посягають на інтереси багатьох країн, на нормальний розвиток відносин між державами. Першим таким злочином було визнано работоргівлю. На Віденському конгресі 1815 р. була прийнята Декларація про скасування торгів неграми-рабами (Declaration Relative to the Universal, 1815). Далі було прийнято ряд міжнародних документів по боротьбі з торгівлею рабами. До Генерального акту Брюссельської конференції 1890 г. були включені норми, які передбачали перелік конкретних заходів щодо запобіганню торгівлі рабами, встановлений «сумнівний рубіж», куди були включені західна частина Індійського океану, Червоне море та Персидський залив, де військові кораблі сторін, що домовлялися мали право затримувати і оглянути всі підозрілі судна (Convention Relative to Slave trade and importation into Africa of fire aims, 1980). Необхідно відзначити, що ці заходи були спрямовані тільки на боротьбу з торгівлею рабами, а не на боротьбу з рабством. У 1919 р. Сен-Жерменським договором скасовано поставлення Брюссельського Генерального акта від 1890 р., але передбачено, що сторони докладуть всіх зусиль для повного викорінення рабства і торгівлі рабами. Тільки Ліга Націй розробила документ, який забороняє не тільки торгівлю рабами, але і використання рабської праці. У 1924 р. Рада Ліги Націй призначила тимчасову комісію по рабству, яка підготувала проект Конвенції щодо рабства. Конвенція була підписана державами 25 вересня 1926 р. (Міжнародне право в документах, 1982: 377). Згідно з цією конвенцією держави-учасники взяли на себе такі зобов'язання: «а) запобігати і припиняти торгівлю невольниками; б) продовжувати домагатися поступово і у можливо короткий термін повної відміни рабства у всіх його формах», а засобом для досягнення цієї мети є обов'язок сторін-учасників застосовувати заходи відносно суворого покарання порушень норм національного кримінального законодавства, що забороняють рабство і торгівлю рабами (Міжнародне право в документах, 1982: 378). Після створення ООН був прийнятий ряд документів, в яких засуджувалось і заборонялось рабство. Перш за все, варто назвати ст. 4 Загальної декларації прав людини 1948 р.: «Ніхто не повинен утримуватися в рабстві або підневільному стані; рабство і торгівля рабами заборонені у всіх їх видах»

(Загальна декларація прав людини, 1948). У 1956 г. на організованій Організацією Об'єднаних Націй Міжнародній конференції по боротьбі з рабством була прийнята Додаткова конвенція про засудження рабства, работоргівлі, інститутів та звичаїв, аналогічних рабству (далі – Конвенція 1956 р.). У ст. 6 Конвенції 1956 р. було визначено, що «повернення іншої особи в рабство або схилення іншої особи до віддачі себе або особи, що залежить від цієї іншої особи, в рабство, або посягання на вчинення таких дій, або співучасть в них, або участь у таємній змові для вчинення будь-якої з цих дій, вважається кримінальним правопорушенням за законами держав, що беруть участь в Конвенції, і особи, визнані винами в них, підлягають покаранню (Міжнародне право в документах, 1982: 381).

Як наслідок, держави-учасники вказаної конвенції визначили склад злочину торгівля рабами і використання рабської праці і взяли на себе зобов'язання імплементувати їх у своє національне законодавство. Ще одним важливим моментом слід вважати положення конвенції про те, що суб'єктом таких злочинів є тільки фізична особа. До Конвенції 1956 р. увійшли і склади злочинів, пов'язані з володінням рабами. У ст. 5 Конвенції 1956 р. кримінальним злочином визнано вчинення дій, що призвели до смерті, клеймування випалюванням або іншим способом раба або особу у підневільному стані, щоб відмітити такий його стан, або з метою покарання, або з будь-якої іншої причини. Особи, які вчинили такий злочин, підлягають покаранню. У ст. 3 Конвенції 1956 р. узгоджена позиція держав-учасниць про те, що транспортування або намагання транспортувати рабів з однієї держави в іншу будь-яким транспортним засобом вважається кримінальним злочином за законами держав, що є учасниками конвенції, а особи, визнані винними у цих злочинах, підлягають жорсткому покаранню (Міжнародне право в документах, 1982: 380). Для запобігання торгівлі рабами і використання рабської сили держави-учасники прийняли на себе зобов'язання включити узгоджений склад злочинів у своє національне кримінальне законодавство и притягувати до покарання фізичних осіб, винних у вчиненні цих злочинів. Разом із тим держави-учасники зобов'язалися приймати необхідні заходи для запобігання цим злочинам: ввести необхідне законодавство, матеріальні та інші гарантії для попередження торгівлі рабами і використання рабської праці. В Конвенції 1956 р. передбачено зобов'язання держав-учасниць співпрацювати один з одним для боротьби зі злочинами. Це і обмін інформацією з метою забезпечення практичної координації заходів, що застосовуються, повідомлення про відомі їм випадки торгівлі рабами (ст. 3), співробітництво з ООН та один з одним у питанні реалізації положень конвенції (ст. 8) (Міжнародне право в документах, 1982).

Рабство, а також примусова праця заборонені таким важливим документом, як Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. У ст. 8 цього пакту йде мова про те, що ніхто не повинен утримуватися в рабстві, рабство і торгівля рабами заборонені у всіх проявах. Ніхто не повинен утримуватися в підневільному стані, не повинен виконувати примусову роботу.

Разом із конвенціями про заборону рабства і торгівлі рабами було укладено низку угод про боротьбу з подібними злочинами. У 1910 р. в Парижі була підписана Конвенція про заборону торгівлі білими рабнями, що передбачає кримінальну відповідальність осіб, які торгують білими жінками та дітьми, а також втягують жінок у заняття проституцією (International Agreement for the Suppression of white slave trade Traffic, 1904). У 1921 р. була підписана Конвенція про боротьбу з торгівлею жінками та дітьми, яка була доповнена протоколом, розробленим Генеральною Асамблеєю ООН в 1947 г. На сьогодні всі попередні норми увійшли до діючої Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми та експлуатацію проституції третіми особами від 21 березня 1950 р. (далі – Конвенція 1950 р.), що розроблена Генеральною Асамблеєю ООН.

У Конвенції 1950 р. передбачено, що держави-учасники визнають кримінальним злочином звідництво, спокусу, схилення з метою проституції, експлуатацію проституції, утримання, управління т фінансування публічних будинків (ст.ст. 1, 2). Держави-учасники вживають всіх необхідних заходів для припинення торгівлі людьми двох статей, що має на меті проституцію (ст. 17), для встановлення іноземців, що займаються проституцією та надання даних державі походження (ст. 18). У Конвенції 1950 р. всі вказані в ній злочини передбачають видачу і тому детально розроблені правила надання правової допомоги державами-учасниками (ст. ст. 6, 9-13) (Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми й експлуатацією проституції третіми особами, 1950).

У процесі міжнародного співробітництва держав по запобіганню кримінальним злочинам, які загрожують інтересам багатьох держав та дезорганізують міжнародне спілкування, було укладено велику кількість угод (Bassiouni, 1987: 105).

Але всі ці угоди є схожі з описаними вище запобіжними положеннями конвенції щодо боротьби з рабством і торгівлею рабами. Розробка конвенцій по боротьбі з кримінальними злочинами, які загрожують інтересам багатьох держав і підривають міжнародне спілкування, продовжується і сьогодні. Особливу увагу держави-члени ООН приділяють боротьбі з міжнародним тероризмом, найманством і деякими іншими кримінальними правопорушеннями. Отож, другим напрямом співпраці держав щодо протидії злочинності є укладання міжнародних конвенцій. Вже діючі угоди були розроблені в різних історичних умовах, помітно відрізняються за стилем і характером зобов'язань. Але можна виділити кілька характерних рис, що притаманні вказаним конвенціям. У всіх конвенціях ті чи інші протиправні дії визнані всіма державами-учасниками суспільно небезпечними і сторони, що домовляються беруть на себе зобов'язання включити їх до свого національного законодавства як кримінальні злочини, за які має бути серйозне покарання. Держави-учасники беруть на себе зобов'язання приймати всі необхідні заходи для попередження і припинення цих злочинів. Вони також зобов'язуються активізувати в різних формах співпрацю один з одним і з ООН для

встановлення покарання за передбачені в цих конвенціях кримінальні злочини. У всіх конвенціях мова йде про кримінальну відповідальність фізичних осіб особисто. Особливості другого напрямку співпраці держав відзначає багато вітчизняних і зарубіжних юристів (Бородін, Ляхов, 1983: 2).

Після Першої світової війни у зв'язку зі спробами створити міжнародний кримінальний кодекс на декількох міжнародних конференціях обговорювали списки міжнародних злочинів. На першій міжнародній конференції по уніфікації кримінального законодавства в 1927 р. у Варшаві до міжнародних кримінальних злочинів були віднесені: підробка металічних грошей і державних цінних паперів; торгівля рабами; торгівля жінками або дітьми; умисне вживання будь-якого роду речовин, здатних викликати суспільну небезпеку; торгівля наркотиками; торгівля порнографічною літературою; інші злочини, передбачені міжнародними конвенціями, укладеними цими державами (Решетов, 1983: 9).

Але тут виникла складна ситуація з переліком міжнародних злочинів, а в теоретичному плані – з визначенням поняття «міжнародного злочину». Вже після Першої світової війни у ст. 227 Версальського договору була передбачена можливість притягнення до кримінальної відповідальності бувшого імператора Німеччини Вільгельма II перед спеціальним міжнародним трибуналом за публічним обвинуваченням «у найвищій образі міжнародної моралі та священної сили угоди», тобто за початок Першої світової війни і вчинення в її ході військових злочинів (Решетов, 1983: 11). Статті 228, 229 Берлінського договору передбачали видачу німецьких солдатів та офіцерів, які вчинили військові злочини, на суд країнам, проти яких були вчинені ці злочини (Курс міжнародного права, 1967: 102). Ще до цієї угоди в Декреті про мир 1917 року імперіалістична війна була кваліфікована як «злочин проти людства».

Західні юристи, прибічники кримінальної відповідальності держави, (В. Пелла (Pella, 1925: 239), К. Сальдана (Saldana, 1925: 316), Н. Политис (Politis, 1927: 127) вважали агресивну війну міжнародним злочином, а також загрозу агресивної війни, втручання однієї держави у внутрішню політичну боротьбу або здійснення повноважень іншої держави.

Вітчизняні юристи правильно відмічали, що міжнародні злочини – це такі правопорушення, які являють загрозу загальному миру і безпеці, у припиненні та запобіганні яким зацікавлене все світове співтовариство (Трайнін, 1956: 13). Що ж стосується кримінальних злочинів, для запобіганні яким створений другий напрямок взаємодії в цій галузі, то їх стали називати квазі міжнародними злочинами (Решетов, 1983: 11), квазі міжнародними деліктами (Василенко, 1976: 171), злочинами міжнародного характеру (Карпець, 1988: 48).

Загальноновизнаного терміну, що визначає ці міжнародні кримінальні злочини, немає. У ході та після Другої світової війни виник третій напрямок взаємодії держав у запобіганні злочинності: прийнято ряд міжнародних угод про судове переслідування і покарання головних військових злочинців і створення з цією метою міжнародних військових трибуналів. У Декларації про відповідальність гітлерівців за вчинені зривства, прийнятої у СРСР, США та Великобританією та опублікованої 30 жовтня 1943 р., було передбачено, що всі німецькі військові злочинці «будуть відіслані у держави, в яких були чинені їх огидні дії, для того, щоб вони могли бути засуджені і покарані у відповідності із законами цих звільнених країн» (Міжнародне право в документах, 1982: 825). Після Другої світової війни Радянський Союз, Сполучені Штати Америки, Великобританія та Франція підписали Угоду про судове переслідування і покарання головних військових злочинців європейських держав від 8 серпня 1945 р., в якій було передбачено створення військового міжнародного трибуналу для суду над військовими злочинцями, злочини яких не пов'язані з певним географічним місцем. В ст. 6 Уставу Міжнародного військового трибуналу від 8 серпня 1945 р., який входить до цієї угоди, був прописаний склад злочинів проти миру, людства і склад військових злочинів (Міжнародне право в документах, 1982: 827). Внаслідок Генеральної Асамблеї ООН підтвердила принципи міжнародного права, закріплені в Уставі і Вироку Нюрнберзького міжнародного військового трибуналу в своїх резолюціях. За дорученням Генеральної Асамблеї ООН Комісія міжнародного права розробляє проект Кодексу злочинів проти миру і безпеки людства. У нього увійшли тільки міжнародні злочини. Генеральна Асамблея ООН затвердила Конвенцію про попередження злочину геноциду і покарання за нього від 9 грудня 1948 р., а також Конвенцію про зупинення злочину апартеїду та покарання за нього від 30 грудня 1973 р., в яких геноцид та апартеїд були визнані злочинами проти людства, і держави-учасники зобов'язалися попереджати, запобігати і карати фізичних осіб, незалежно від їх посадового становища.

Характерною особливістю міжнародних злочинів є та обставина, що вони являють собою правопорушення, що вчиняється державою проти всього світового товариства, і міжнародно-правова відповідальність держав передбачає і кримінальну відповідальність фізичних осіб, які є представниками цієї держави. І, нарешті, четвертим напрямом співпраці держав у запобіганні злочинності є їх участь в роботі міжнародних організацій, що займаються цими питаннями. Ще в 1872 р. в Лондоні на I Міжнародному пенітенціарному конгресі була створена Міжнародна кримінальна і пенітенціарна комісія, яка проіснувала до 1950 року, коли її повноваження були передані ООН. На своїх конференціях Міжнародна кримінальна і пенітенціарна комісія обговорювала проблеми координації діяльності органів поліції в боротьбі зі злочинністю; правової взаємодопомоги та ідентифікацію злочинців; видачу державам власних громадян; кримінальне покарання іноземців; проблеми запобіганні злочинності. Ліга Націй створила ряд нарадчих комітетів для боротьби з торгівлею жінками і дітьми, торгівлею опіумом і іншими наркотиками, боротьби з рабством. Ці комітети займалися дослідницькою роботою та узагальненнями по виконання договорів у межах своєї компетенції (Бородін, Ляхов, 1983: 17).

У 1923 р. у Відні була створена Міжнародна комісія кримінальної поліції, метою діяльності якої були такі завдання: а) сприяти встановленню взаємних ділових контактів між поліцейськими органами в межах законів які діють у країнах-учасниках; б) піклуватися про створення і успішну діяльність всіх національних установ, обов'язком яких є боротьба з кримінальними злочинами.

Після Другої світової війни ця комісія була перетворена в Міжнародну організацію кримінальної поліції (Інтерпол). У ст. 2 Уставу Інтерполу визначена мета організації:

«1. Сприяти широкій взаємній взаємодії всіх органів кримінальної поліції в межах діючих в державах законодавства і в дусі Загальної декларації прав людини. 2. Створювати і розвивати інститути, які можуть сприяти успішному попередженню і боротьбі з кримінальною злочинністю». У зв'язку з поставленими завданнями Інтерпол є міжнародним центром реєстрації злочинців і координує міжнародний розшук осіб, що здійснили ті чи інші злочини, що мають міжнародний елемент.

Організація Об'єднаних Націй у відповідності до п. 3 ст. 1 свого уставу здійснює міжнародну співпрацю у вирішенні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного і гуманітарного характеру. Співпраця держав у боротьбі з кримінальними злочинами входить у ці питання діяльності ООН. Таким чином, держави-члени ООН прийняли на себе обов'язки добросовісно реалізувати таку співпрацю відповідно до основних принципів міжнародного права (ст.2 Уставу ООН). Генеральна Асамблея ООН розробила і надала підписання ряд міжнародних конвенцій про боротьбу з такими міжнародними злочинами, як геноцид (1948 р.), апартеїд (1973 р.), міжнародними кримінальними злочинами, рабством і торгівлею рабами (1953, 1956 рр.), незаконною торгівлею наркотиками (1961 р.), злочинами проти осіб, що користуються міжнародним захистом (1973 р.) тощо. Крім того, вона прийняла значну кількість декларацій, що стосуються запобігання кримінальній злочинності.

Економічний і Соціальний Союз ООН (далі – ЕКОСОС) та її функціональна комісія соціального розвитку готує проекти міжнародних угод по запобіганню злочинності Генеральної Асамблеї ООН, досліджує і складає доповіді щодо відповідних проблем і готує рекомендації для Генеральної Асамблеї ООН по боротьбі зі злочинністю, скликає необхідні конференції і створює необхідні допоміжні органи (ст. ст. 62-66 Уставу ООН). Згідно з цим ЕКОСОС створила Постійний центральний комітет по наркотикам, організований по контролю над наркотиками (ООН. Короткий довідник, 1965: 65). Комітет ООН по попередженню злочинності і боротьби з нею, Конгрес по запобіганню злочинності поведженню з правопорушниками.

Однак не можна погодитися з позицією С.В. Бородіна та Є.Г. Ляхова про те, що ООН «безпосередньо контролює проблеми боротьби з кримінальною злочинністю» у зв'язку з тим, що Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію 415 (В) від 1 грудня 1950 р. і взяла на себе функції Міжнародної кримінальної і пенітенціарної комісії. З цим твердженням пов'язано і перебільшення ролі Конгресу по запобіганню злочинності і поведженню з правопорушниками в Комітеті по попередженню злочинності і боротьбі з нею, які є органами ЕКОСОС (Бородін, Ляхов, 1983: 22).

Перш за все, компетенцію органів ООН визначає Устав ООН, а не резолюції Генеральної Асамблеї ООН. Зрозуміло, що норми про діяльність ООН в 1950 р. і компетенція органів ООН, закріплена в Уставі ООН, переконливо свідчить, що ряд конвенцій та декларацій, що стосуються запобіганню злочинності, прийняті в 1950 р., і що Генеральна Асамблея ООН є головним осередком, де вирішуються питання міждержавної співпраці по запобіганню злочинності. Сам же ЕКОСОС, не говорячи вже про його органи, є допоміжним органом, який діє під керівництвом Генеральної Асамблеї ООН.

У підручниках з міжнародного права зазначено, що основними завданнями держав у боротьбі зі злочинністю є наступні: а) узгодження кваліфікації злочинів, що представляють небезпеку для декількох або всіх держав, як злочинів міжнародного характеру; б) координація заходів по припиненню і запобіганню злочинів міжнародного характеру; в) встановлення юрисдикції над злочинами і злочинцями; г) забезпечення невідворотності покарання; д) надання правової допомоги по кримінальним справам, включаючи видачу злочинців (Міжнародне право, 1982: 353).

С.В. Бородін та Є.Г. Ляхов основними напрямками міждержавної співпраці по запобіганню злочинності називають наступні: а) видача злочинців і надання правової допомоги по кримінальним справам; б) науково-інформаційне (обмін національним науковим і практичним досвідом, обґрунтування проблем і проведення спільних досліджень); в) надання професійно-технічної допомоги державам у боротьбі з кримінальною злочинністю; г) договірно-правова координація боротьби зі злочинами, які стосуються декількох держав (співпраця держав у боротьбі з окремими видами злочинів на основі міжнародних угод). (Бородін, Ляхов, 1983: 11).

З описаних підходів загальноновизнаним є виокремлення в особливий напрямок співпраці держав у боротьбі зі злочинністю, видача і надання правової допомоги.

Всі інші завдання співпраці держав по запобіганню злочинністю, вказані у підручниках з міжнародного права (узгодження кваліфікації міжнародних кримінальних злочинів, координації заходів по їх припиненню і запобіганню, забезпечення невідворотності покарання шляхом встановлення юрисдикції над такими злочинами і покарання осіб, що їх вчинили), утворює ще один напрям міжнародного запобігання злочинності. У зв'язку з цим слід вважати, що С.В. Бородін та Є.Г. Ляхов абсолютно правильно відмітили цю обставину. Що ж стосується науково-інформаційного напрямку і надання професійно-технічної допомоги, то ці напрямки характерні для діяльності міжнародних організацій. Однак абсолютно праві ті автори, які вважають, що міжнародна співпраця в у запобіганні злочинності здійснюється в двох формах: на основі міжнародних

угод і в межах міжнародних організацій. Таким чином, можна стверджувати, що боротьба з міжнародною злочинністю також є ще одним напрямком міжнародної співпраці у запобіганні злочинності.

Висновки. Таким чином, можна стверджувати, що нормальне функціонування і розвиток міждержавних стосунків обумовлені об'єктивними потребами держави і суспільства, нанесення їм шкоди в результаті злочинних посягань у будь-якому випадку наносять шкоду як інтересам самої держави, так і суспільству. У зв'язку з цим формувались основні напрямки співпраці держав у запобіганні злочинності: 1) надання державами одна одній правової допомоги у кримінальних справах (в тому числі і видачі) на підставі міжнародних угод; 2) встановлення міжнародних угод у випадку міжнародно-правової відповідальності держав за вчинення міжнародних злочинів кримінальної відповідальності фізичних осіб, винних у вчиненні цих злочинів; 3) визначення в міжнародних угодах складу злочинів, що загрожують інтересам держав і порядку у міжнародних відносинах, прийняття державами-учасниками угод відносно зобов'язань попереджати і запобігати таким злочинам, а також притягувати до відповідальності осіб, винних у вчиненні цих злочинів; 4) діяльність міжнародних організацій по розробці міжнародних стандартів з правової допомоги, запобігання міжнародній злочинності, а також надання консультативної та науково-технічної допомоги державам у боротьбі зі злочинністю.

Список використаних джерел:

1. Василенко В.А. Відповідальність держав за міжнародні правопорушення. Монографія. К., 1976. 268 с.
2. Bassiouni Gh.A Draft International Code and. Draft Statue for International Criminal Tribunal. Dordrecht ; Boston : Lancaster,1987. 492 p.
3. Валеев Р.М. Выдача преступников в современном международном праве (некоторые вопросы теории и практики). Казань. Из-во Казанск. ун-та, 1976. 126 с.
4. Convention Relative to Slave trade and importation into Africa of fire arms. Ammunition and Sprituous Liquors (General Act of Brussels), signed at Brussels, 2 July 1980, 17. Martens Nouveau Recueil (2d) 345, 27 Stat. 886 Treaty Series № 383.
5. Declaration Relative to the Universal. Abolition of Slave trade / Congress of Vienna / Act XV, Signed- at Vienna, 8 February 1815 2. Martens Nouveau Recueil de Traités 432.
6. International Agreement for the Suppression of white slave trade Traffic. Signed at Paris, 18 May-1904. League of Nations Treaty Series 83.
7. Карпец И.И. Международная преступность. М. Наука, 1988. 110 с.
8. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми й експлуатацією проституції третіми особами від 21 березня 1950 р. URL : http://zakon.nau.ua/doc/?code=995_162.
9. Курс международного права: в 6 т. А.Н. Верещагин, Б.В. Ганюшкин, Г.П. Жуков и др. М. Наука, 1967. Т. 3. 1967. 451 с.
10. ООН. Короткий довідник. К., 1965. С. 65 –66.
11. Pella V. La Criminalite collective des Etats et le droit penal l'aveniz. Bucarest, 1925. P. 239–240.
12. Решетов Ю.А. Борьба с международными злочинами проти миру та безпеки. Міжнародні відносини. 1983. 224 с.
13. Politis N. Les nouvelles tendances du droit international. Paris, 1927. P. 127
14. Saldana Q. La justice penale international. Recueil des Cours de l'Academie de droit international. 1925. 369 p.
15. Трайнин А.Н. Защита мира и борьба с преступлениями против человечества. М., 1956. 229 с.
16. Бородин С.В., Ляхов Є.Г. Міжнародне співробітництво у боротьбі з міжнародною кримінальною злочинністю. Міжнародні відносини. 1983. 200 с.
17. Галенская Л.Н. Право убежища. Международно-правовые вопросы. М., 1968. 128 с.
18. Договори про надання правової допомоги по цивільним, сімейним і кримінальним справам, укладені СРСР з іншими соціалістичними державами. Відп. ред. М.Д. Гришин. 2-е вид., доп. Юридична література, 1973. 392 с.
19. Загальна декларація прав людини : Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 грудня 1948 г. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
20. Міжнародне право в документах. Укл. Н.Т. Блатова. Юридична література, 1982. 853 с.
21. Міжнародне право. Під ред. Г.І. Тункіна. К. Юридична література, 1982. 566 с.

References:

1. Vasylenko, V.A. (1976). Vidpovidalnist derzhav za mizhnarodni pravoporushennia. Monohpafyia [Responsibility of states for international crimes]. K., 268 c. [in Ukrainian].
2. Bassiouni, Gh.A. (1987). Draft International Code and. Draft Statue for International Criminal Tribunal. Dordrecht ; Boston : Lancaster. 492 p. [in English].
3. Baleev, P.M. (1976). Bydacha ppectypnikov v sovremennom mezhdynapodnom ppave (nekotopye voppsy teorii i ppaktiki) [Extradition of criminals in modern international law (some issues of theory and practice)]. Kazan'. Iz-vo Kazanck. un-ta, 126 c. [in Russian].
4. Convention Relative to Slave trade and importation into Africa of fire arms (1980). Ammunition and Sprituous Liquors (General Act of Brussels), signed at Brussels, 2 July 1980, 17. Martens Nouveau Recueil (2d) 345, 27 Stat. 886 Treaty Series № 383. [in English].
5. Declaration Relative to the Universal (1815). Abolition of Slave trade / Congress of Vienna / Act XV, Signed- at Vienna, 8 February 1815 2. Martens Nouveau Recueil de Traités 432. [in English].

6. International Agreement for the Suppression of white slave trade Traffic (1904). Signed at Paris, 18 May-1904 // League of Nations Treaty Series 83. [in English].
7. Капец, І.І. (1988). Mezhdynapodnaya ppectypnoct' [International Crime]. M. Nayka. 110 c. [in Russian].
8. Konventsiiia ppo bopoty z tophivleiu liudmy y ekpilyatatsiieiu ppoctytytsii tpetimy ocobamy (1950) [Convention against Torture and Exploitation of Third Persons] vid 21 bepeznia 1950 p. URL : http://zakon.nau.ua/doc/?code=995_162. [in Ukrainian].
9. Kurs mezhdynapodnogo ppava (1967) [Kurs International Law]: v 6 t. A.N. Bepeshchagin, B.B. Ganyushkin, G.P.ZHykov i dp. M. Nayka, 1967. T. 3. 451 c. [in Russian].
10. OON. Korotkyi dovidnyk (1965) [OON. A brief guide.]. K. C. 65 –66. [in Ukrainian].
11. Pella, V. (1925). La Criminalite collective des Etats et le droit penal l'aveniz. Bucarest. P. 239–240. [in English].
12. Peshetov, Yu.A. (1983). Borotba z mizhnarodnymy zlochynamy proty myru ta bezpeky [Fighting international crimes against peace and security]. Mizhnarodni vidnosyny. 224 c. [in Ukrainian].
13. Politis, N. (1927). Les nouvelles tendances du droit international. Paris. P. 127. [in English].
14. Saldana, Q. (1925). La justice penale internationale. Recueil des Cours de L'Academie de droit international. 369 p. [in English].
15. Трпайнин, А.Н. (1956). Zashchita mira i bop'ba c ppectypleniyami pprotiv chelovechestva [Protecting the world and fighting crimes against humanity]. M. 229 c. [in Russian].
16. Bopodin, C.B., Liakhov, Ye.H. (1983). Mizhnarodne spivrobitnytstvo u borotbi z mizhnarodnoiu kryminalnoiu zlochynnistiu [International cooperation in the fight against international criminality]. Mizhnarodni vidnosyny. 200 c. [in Ukrainian].
17. Galenckaya, L.N. (1968). Ppavo ybezhishcha [Right of asylum]. Mezhdynapodno-ppavovye voppocy. M. 128 c. [in Russian].
18. Dohovory pro nadannia pravovoi dopomohy po tsyvilnym, simeinym i kryminalnym spravam, ukhladeni SRSR z inshymy sotsialistychnymy derzhavamy (1973) [Agreements on the provision of legal assistance in civil, family and criminal cases concluded by the USSR with other socialist states]. Vidp. ped. M.D. Hpyshyn. 2-e vyd., dop. Yurydychna literatura. 392 c. [in Ukrainian].
19. Zahalna deklaratsiia prav liudyny (1948) [Universal Declaration of Human Rights]: Rezoliutsiia Heneralnoi Asamblei OON 217 A (III) vid 10hrudnia 1948 h. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text [in Ukrainian].
20. Mizhnarodne ppavo v dokumentax (1982). [International payment in document tax]. Ukl. N.T. Blatova. Yurydychna literatura. 853 c. [in Ukrainian].
21. Mizhnarodne ppavo (1982) [International Law]. Pid ped. H.I. Tynkina. K. Yurydychna literatura. 566 c. [in Ukrainian].